

memorii | jurnale

Radu Vancu (n. 13 iulie 1978, Sibiu) a absolvit Facultatea de Litere a Universității „Lucian Blaga” din Sibiu. Este conferențiar la aceeași facultate și redactor la revistele *Transilvania* și *Poesis internațional*. Coordonează secțiunea literară a revistei *Timpul*. A tradus în română din poezia lui Ezra Pound (pentru ediția coordonată de Horia-Roman Patapievică la Editura Humanitas Fiction), din proza lui William Butler Yeats (Editura Humanitas Fiction) și din poezia lui John Berryman (Casa de editură Max Blecher). A publicat mai multe antologii literare pe diverse teme, singur sau în colaborare cu Mircea Ivănescu, Claudiu Komartin ori Marius Chivu. A îngrijit câte o ediție din poezia lui Alexandru Macedonski și Alexandru Mușina.

Volume de poezie: *Epistole pentru Camelia*, Imago, 2002; *Biographia litteraria*, Vinea, 2006; *Monstrul fericit*, Cartier, 2009; *Sebastian în vis*, Tracus Arte, 2010; *Amintiri pentru tatăl meu*, Vinea, 2010; *Frânghia înflorită*, Casa de editură Max Blecher, 2012; *4 A.M. Cantosuri domestice*, Casa de editură Max Blecher, 2015; *Cantosuri domestice. Poeme alese 2000–2015*, Cartier, 2016.

Eseuri și publicistică: *Mircea Ivănescu: Poezia discreției absolute*, Vinea, 2007 (ediție revăzută și adăugită, ART, 2015); *Eminescu: Trei eseuri*, InfoArt Media–Argonaut, 2011; *Mistica poeziei: Lecturi în literatura contemporană*, Muzeul Literaturii Române, 2013; *Poezie și individualitate*, Tracus Arte, 2014; *România vertebrată*, Adenium, 2016; *Elegie pentru uman: O critică a modernității poetice de la Pound la Cărtărescu*, Humanitas, 2016. A susținut recitaluri și conferințe pe teme literare în peste 20 de țări. Dintre cărțile lui, *Frânghia înflorită* a fost tradusă în turcă (*Çiçek Açan Urgan*, Yitik Ülke Yayınları, Istanbul, 2015), iar *4 A.M. Cantosuri domestice* în maghiară (*Hajnali négy. Házias cantók*, Syllabux, Budapesta, 2016). Selecții din poemele lui au fost publicate în reviste și antologii în limbile engleză, germană, franceză, suedeză, spaniolă, italiană, flamandă, bulgară, sârbă, polonă, maghiară, turcă, greacă, rusă.

RADU VANCU

ZODIA
CANCERULUI

Jurnal 2012–2015

 HUMANITAS
BUCUREȘTI

Redactor: Iulia Vladimirov
Coperta: Ioana Nedelcu
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
DTP: Florina Vasiliu, Carmen Petrescu

Lucrare executată la Tipografia Real

© HUMANITAS, 2017

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Vancu, Radu
Zodia Cancerului: Jurnal 2012–2015 / Radu Vancu. –
București: Humanitas, 2017
ISBN 978-973-50-5747-3
821.135.1

EDITURA HUMANITAS
Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 0372 743 382; 0723 684 194

24 august Din februarie, de când am terminat *Frâmbhia înflorită*, n-am mai scris practic poezie. Cele două poemeșe scrise la Orheiul Vechi, în Republica Moldova, la tabăra de *creative writing* de acolo, la cererea Simonei Popescu, nu se pot pune la socoteală. Cel mai deprimant e că nu-i deloc așa de deprimant cum aș fi crezut. Am senzația că aș putea trăi liniștit încă șaiszeci de ani fără să scriu poezie (adică, la urma urmei, fără să scriu – căci a scrie e a scrie poezie). E drept, din februarie înapoi sunt un fel de *massa confusa et damnata*, o ectoplasmă bovarică inervată din când în când de impulsul de a scrie. Dar nu știu ce, nu știu cum, nu știu *de ce*. E ca și când n-aș fi scris niciodată. Sau tocmai asta o fi: n-am scris de fapt niciodată, și naiba să mă ia.

Să mă consolez cu *Dream Song*-ul 310: „His gift receded. He could write no more. / Be silent then, until the thing returns. / We have Goethe’s warrant / for idling when no theme presents itself / or none that can be handled suitably. / I fall back on that high word“. Așadar, ciocu’ mic până se întoarce chestia.

Ca să copiez strofa lui Berryman, m-am oprit din citit Michaux, *Connaissance par les gouffres* (ediția *Pléiade* de la Baroni). Deocamdată foarte inteligent și poetic, dar nu așa de personal cum speram. Curios că nimeni n-a făcut trimitere la textul ăsta deja clasic al lui Michaux când a scris despre confesiunea *Monstrului fericit*.

25 august Foarte inteligent și poetic, scriam ieri despre Michaux. Prea inteligent, așa zice azi; de pildă, e ilustrativ pentru excesul lui de inteligență pasajul în care deduce arhitectura zveltă a minaretelor din viziunile arhitecților orientali intoxicați cu cânepă; cannabisul, spune Michaux, dă halucinații non-orizontale, alungește formele și le subțiază – *ergo*, minaretul e o emanație a cannabisului. Inteligent și seducător raționament, nu-i vorbă; dar, dacă Michaux ar avea dreptate, până și dacia, mari consumatori de cânepă, *apud* Oișteanu, ar fi trebuit să umple nordul Dunării cu minarete. Însă de poetic, e poetic – sunt pagini minunate, cum e cea despre infinitul din mescalină, un poem epifanic în sine. Aș vrea să traduc cândva textul ăsta.

Tot din Michaux: în 1961, în 17 martie, se organizează la Casa Drouot o licitație de solidaritate pentru a-l ajuta financiar pe Bataille. S-au donat picturi de Picasso, Giacometti, Miró, Arp, Vieira da Silva, Tanguy, Matta – iar din suma ramasă Bataille își cumpără un apartament în rue Saint-Sulpice. Îmi aduce aminte de solidaritatea cu Eliot – pentru care Pound, Wyndham Lewis și alții de teapa asta adună o sumă serioasă ca să poată părăsi banca în care lucra și să se dedice cu totul poeziei. (Eliot a luat banii, dar n-a părăsit banca – adică nu chiar atunci – însă asta-i altă poveste, a cărei amintire îl deprima cel mai tare chiar pe Eliot însuși.)

Solidaritatea asta formidabilă pe de o parte mă emoționează, pe de alta mă deprimă – la noi nu va fi niciodată posibilă, aici succesul celuilalt va fi mereu o crimă – uită-te cum îl vânează aproape toți pe Mircea Cărtărescu. Însă poate că n-am dreptate – tot pe aici a respirat și Vlațuță, care a strâns din inițiativă publică și milă proprie (mă rog, vițăvercea) un fond de solidaritate pentru Eminescu – care, nefind Bataille, l-a refuzat. Întrebarea sarcastic-serioasă e: vom mai da, ceara mă-sii, un Vlațuță?

2 septembrie Întors, de ieri-seară, din Piatra Craiului, unde am stat patru zile cu Cami. Stat e un fel de a zice – traseele zilnice,

doldora de grohotișuri și ascensiuni pe lanțuri, m-au stors ca pe o spălătoare. E drept, rar am văzut panorame atât de spectaculoase, cu o profuziune absolut năucitoare de perspective, precum acelea din timpul urcușului spre Vârful Ascuțit. Îmi venea, privindu-le, să exclam precum Sfântul Augustin – *Deus, conditor mundi* etc. Și dacă nu exclamam era și pentru că îl aveam în minte pe Blaga – puține lucruri mai ridicole știu decât poza poetului-filozof contemplând nemișcat Făgărașii de pe esplanada hotelului Bulevard și murmurând, din jumătate în jumătate de oră: „Munții! Munții!” (o dau cu titlu de inventar, așa o relatează Balotă în *Caietul albastru* – admirativ, firește).

Descoperit cu deliciu câțiva poeți absolut admirabili din uriașa antologie Oxford de poezie latino-americană: Roque Dalton, pomenit de Bolaño în *Detectivii sălbatici și 2666* – poet mitic, înțeleg, pe continentul sud-american, ucis de confrății *guerrilleros* la revenirea în El Salvador din voiajurile lui europene, foarte asemănător ca biografie cu „realiștii viscerali” ai lui Bolaño, și chiar poemele lui – câteva extraordinare – seamănă cu ale chilianului, pe care le precedă cu vreo zece-cincisprezece ani. Apoi, Óscar Hahn, cu imaginarul lui baroc și ultrasexual în care păpușile încep din senin să menstrueze, de pildă. Ori Raúl Zurita, care, în timpul unui *performance*, își aruncă acid sulfuric pe față, desfigurându-se pentru poezie. (Alejandra Pizarnik mi-a plăcut, de data asta, mai puțin.) Descopăr continentul acesta poetic cu surpriza cu care-i descoperisem pe marii confesivi americani; dacă în anii '90 nu găseam în antologii traduși în engleză decât stupizi precum Nicolás Guillén, să zicem (cu excepția lui Neruda, nu-ncape vorbă), iată că poezii Americii Latine ies masiv la suprafață cu antologia asta pe care Billy Collins o recomandă, pe coperta întâi, ca pe un „must for the poetry explorers”. Și zău că e – viața asta atât de intens poetică (Dalton mort la patruzeci de ani pentru libertate, Pizarnik la treizeci și șase dintr-o supradoză etc.) n-a fost trăită în secolul

trecut decât de o mână de poeți sub comunismele est-europene și orientale și de o jumătate de duzină de americani. Cei din America Latină par însă a trăi astfel cu toții. E lumea cu cea mai descreierată viață poetică pe care o știu.

Să nu uit să caut mai multe de(spre) Cristina Rivera Garza – amplul ei poem *Tercer Mundo* mi se pare extraordinar, și-mi aduce aminte cumva oblic de *Poemul pentru cei de pe urmă* al lui Claudiu Komartin. Și, poate, să dau de romanele ei – n-o fi lăudând-o atâta degeaba Fuentes.

5 septembrie *Frânghia înflorită* a primit ieri premiul Salonului Internațional de Carte de la Chișinău. Premiul „Republica“, mai exact. Iată așadar cum se trece Prutul: nu pe pod de flori, ci pe frânghii înflorite.

Și în toată vremea asta creierul meu e pustiu ca un câmp de luptă după ce s-au ridicat cadavrele. Poate că *Frânghia înflorită* a fost un război câștigat – acum însă sunt liniștit și devastat ca orice învingător după o victorie cumplită. Încă o victorie ca asta, și voi fi istorie. Din februarie încoace, nici măcar umbra unei imagini nu m-a vizitat, ce să mai vorbim de un poem întreg; e ca și cum n-aș fi scris nimic niciodată. Și e atâta liniște și atâta devastare în asta...

Diseară ar trebui să vină Claudiu în Sibiu, ca să plecăm mâine, împreună cu Vlad Pojoga, spre Satu Mare, să facem numărul al zecelea din *Poesis internațional*. Abia aștept să-l văd; el, cu credința lui absolută în poezie, poate să pună și necredința mea în mișcare. Ca orice mare mistic.

(Ar fi fost poate mai indicat să vorbesc despre credința mea amorțită, nesimțită, inertă. Nesimțirea, asta e cuvântul-cheie: din februarie încoace, creierul meu e nesimțit ca diavolul. Căci așa ne asigură Iustin Panța – diavolul n-ar fi rău, ci nesimțit. Creierul meu n-o fi nici el chiar rău, dar nesimțit e cu siguranță. Iată, de pildă: deși știe bine că de mai bine de o jumătate de

an a putrezit întruna, vorbește neîncetat despre asta, chiar acum, sub ochii tăi, fără să se jeneze câtuși de puțin. O „nulitate volubilă“, vorba lui Pleșu despre Crin Antonescu. Ah, e chiar mai oribil decât credeam: creierul meu e Crin Antonescu. Trândav și stors de orice urmă de poezie, creierul meu e un nevrotic în delir de grandoare. Mă întreb ce Barroso, ce Merkel ar putea să-mi salveze bietul creier de lovitura de stat pe care singur și-o administrează din februarie încoace.)

Alte nume din *Oxford Book of Latin American Poetry*, 2009: chilianul Juan Luis Martínez, „cel mai bine păstrat secret al poeziei chiliene“, cum pare a spune consensul critic; cubanezul José Kozler, născut din imigranți polonezi și cehi, educat la New York University și profesor la Queens College (cu poemele lui ample, depresiv-vorbărețe și ticsite de referințe livrești, empatizez cam ca și cu cele ale lui Radu Andriescu); cubaneza Reina María Rodríguez, al cărei poem despre privitul/pipăitul propriului corp gol în oglindă aduce ca două picături de apă cu textele onora dintre douămiile noastre – atâta doar că ea e născută în 1952.

II septembrie Săptămână beatnică. La 6 am plecat spre Satu Mare, cu Claudiu și cu Vlad Pojoga; nouă ore de autocar care l-au agitat pe C., am simțit imediat din nervozitatea lui că e iar acolo, în subpământa groazei și a cutremurării, singur în amar-nicele depresiuni psihice din care tot numai singur se poate scoate. Mă făcea nefericit să-l știu așa de nefericit; poate că nu-i totuși adevărată vorba lui Pascal după care nimeni nu poate simți durerea de dinți a altcuiva. Ba o poate simți, dovadă că și eu simțeam ceva din *Angst*-ul lui C., însă n-o poate alina, nu poate găsi medicația bolii pe care o trăiește prin empatie. Tindeam să cred că empatia e totul, iată cât de brutal și se pot aminti limitele ei.

La Satu Mare, foarte agreabil Dumitru Păcuraru. Rememorații masive cu clanul Baconsky, Petre Stoica, Mircea Ivănescu. La Poesis, somptuosul hotel al lui Păcuraru, o veche *Kloster* redecorată, ar fi tras și Bănescu, acum câțiva ani; l-ar fi salutat pe P. cu grațioasa formulă: „Ce faci, mă, mogulul de Satu Mare?“. P. spune că ar fi băut zdravăn împreună – și spune asta surâzând pehlivânește, e limpede că-l simpatizează pe B., fiind în același timp cât se poate de antibăsist. Printre altele, P. spune că el i-ar fi servit lui Constantinescu celebra întrebare cu care, în duelul televizat din 1996, l-ar fi învins pe Iliescu: „Domnule Iliescu, credeți în Dumnezeu?“. Susține că are dovada scrisă – ar fi publicat atunci, în 1996, un articol exact cu acest titlu în *Informația zilei*, ziarul pe care-l conduce, cu două săptămâni înaintea întâlnirii de la TV. Coincidența a făcut ca Emil Const. să tragă la Poesis în zilele imediat proxime, a văzut ziarul și i-a cerut lui P. o explicație – pe care el i-ar fi livrat-o într-o cheie dostoevskiană (a și făcut trimiterea la spovedania lui Stavroghin – în fapt tocmai trimiterea asta, mai mult decât proba articolului tipărit, m-a făcut să-l cred.)

Se fac azi unsprezece ani de la tragedia americană. Stăteam atunci pe Frații Buzești, la socri; treceam prin camera lor, când am văzut avioanele intrând în Turnurile Gemene și explodând, ca-ntr-un film oarecare de serie B. Mi-a tresărit stomacul, am trecut în camera cealaltă și mi-am acoperit fața cu palmele. Înțelesesem. Cea mai bună dintre lumi. Bună ca un film prost de serie B. Și totuși cea mai bună. Cum să nu ți se strângă stomacul – până și el înțelege.

13 septembrie Mergeam azi-dimineață spre redacție. La blocul-plombă de lângă hotelul Ibis (era să scriu, firește, Continental), pe lângă care treceam malaxând în gând vorbe, fraze, pagini din hormonal-abisalul epistolar al lui Brumar, am avut deodată certitudinea că lumea s-a urâțit. Tot gândind la ange-

lismul *kinky* al lui Brumaru, mă trezeam taman în Bosch – un tip cu cămașa roz întinsă peste cocoșa transpirată aștepta aferat în fața plăcintăriei; paznicul băncii mă privea rânjind și scobindu-și cu sânge maselele; o fetiță adorabilă împingea un cărucior din care-mi zâmbea cea mai hidoasă ființă văzută în ultima vreme. Cocoșa roz, maselele forate la vedere, infanta hidoasă apăruseră brusc, erau un grup compact acoperind tot câmpul meu vizual din proximitate zece metri. Aerul era el însuși rău, se adunase în el o lumină râncedă ca uleiul de pe fundul unui butoi bâhlit. (Era și cazul să ajung la un moldovenism, dacă tot am plecat de la Brumaru, nu?) I-am depășit cât am putut de repede, ferindu-mi prăpăstios privirea, și cum priveam în jos am văzut iar cum lumina începe să se schimbe. Ca și cum uleiul bâhlit ar fi intrat în ebuliție, iar impuritățile s-ar fi sublimat brusc, lăsându-l virginal și muzical, ulei transmutând în miere, așa cum fluturele e o transmutație a viermelui. Iar când am ridicat și mai îngrozit ochii, am văzut o fată remarcabil de frumoasă, cu o graviditate proeminentă, mergând cu capul plecat și zâmbind cu ochii întredeschiși, cu o fericire încă mai proeminentă decât graviditatea – și nu m-am putut împiedica să mă gândesc că împinge la proeminența ei fericită la fel cum fetița împingea căruciorul plin de fericire și hidoșenie – și am lăsat iar capul în jos și am grăbit pasul.

De-aș putea să scriu vreodată ceva măcar pe jumătate la fel de trăsnet, înțelept, colorat, emberlificotat, iresponsabil, decisiv, fericit, disperat, rusesc, franțuzesc, libidinos și pur ca scrisorile lui Brumaru către Raicu, aș fi un scriitor mai serios decât am putut spera vreodată.

Nu: de-aș putea să scriu vreodată *punct*. La atât se reduce problema pentru mine, n-are sens să mă supraestimez într-atât.

15 septembrie Cu Sebastian la locul de joacă („joaca de copii“, cum îi spun el și Camelia) de pe Mihai Viteazu. În hărmălaia

policoloră a monstruleților fericiți e ceva din hărmălaia pestriță a monștrilor genitori din crășmele care mi-au cangrenat (dar și salvat) atâția ani din viață. E, înainte de toate, același egotism enorm și aceeași teribilă pace. Ca și când o mână enormă ar așeza dimineața peste locul de joacă același clopot protector de sticlă pe care îl va așeza seara peste crășmă. Aș putea să jur că am văzut în câteva rânduri Fața enormă coborând deasupra clopotului și privind prin sticla aburită, cu egal amuzament și compasiune, monstruleții și monstruoșii, copilașii și bețivii. Zâmbindu-le cu un zâmbet de un egotism enorm și de o teribilă pace. Mai zâmbi-vei, dulce Față, către mine vreodată?

Ca să fiu sincer (știi bine ce nesinceră e orice declarație care începe cu „ca să fiu sincer“), mi-e oribil de frică de ambele gânduri: și că Fața nu-mi va mai zâmbi niciodată, dar și că, exact atunci când mă aștept mai puțin, îmi va zâmbi iar. Cel puțin dacă aș ști că mi s-ar arăta, precum copilului de patru ani William Blake, sub aparența chipului lui Dumnezeu strălucind la fereastră, aș putea trăi destul de liniștit cu gândul ăsta. Dar când ți s-a arătat, într-o dimineață de noiembrie, sub aparența chipului tatălui tău zâmbindu-ți liniștit (fericit?) sub electroșocurile paramedecilor, așteptarea zâmbetului devine puțin mai complicată.

(Scrisesem „com“ și liniuța de despărțire și, înainte să scriu „plicată“ pe rândul următor, am ridicat ochii: Sebastian tocmai ieșise din locul de joacă, cu lacrimi în ochi – nu mă văzuse pe banca unde scriu. Când i-am văzut căpșorul de partea cealaltă a gardulețului, la câțiva metri de puhoiul de mașini trecând în goană pe bulevard, inima mi-a săltat în piept – și am văzut colțurile unei Guri începând să se arcuiască.)

18 septembrie Tot la locul de joacă. O fetiucă de cel mult un an și jumătate, toată numai ochi & zulufi, se apropie șovăitor împreună cu mămica ei de un căluț din aceia care balansează

înainte și înapoi pe un arc. Dă să se urce pe el, nu poate, mă-mica ezită (în fond, copilul e prea mic), apoi o ajută. Fetița începe să se legene, cătinel-cătinel. Apare de nicăieri o băbătie cu păr albastru care, fără a schimba vreun cuvânt cu mama, se repede spre fetiță și începe să cârâie ascuțit:

— Uite ce copil mic se dă pe căluț! Hai, dă-te mai repede! Hai, mai repede!

Ascultătoare, fetița se leagănă mai vârtos. Baba, privind-o cumva lateral, ca găinile și porumbeii, cu globul ocular albastru ca părul și umflat, nu se oprește din cârâit:

— Mai repede! Mai repede! Mai repede!

Fetița se ține strâns de coarnele de plastic ale căluțului, care se agită bezmetic înainte și înapoi, cu viteză crescândă, până când mămica observă și se apropie. O s-o scape pe fetiță de băbătie, îmi zic ușurat, însă mama o privește în ochiul vinețiu și umflat și cade și ea-n transă. Baba cârâie, mama tace, fetița terifiată se ține, cu mânuțele înălbite, de manșoanele căluțului care e cât pe ce să-și ia zborul. Iar seara se lasă brusc peste tot grupul, ca o cortină bălțată peste un înviorător spectacol de bălci.

Ieri, Sebastian a mers la grădiniță. S-a comportat admirabil în prima zi de detenție pedagogică, a plâns doar puțin la trezirea din somnul de după-masă. Cami a plâns puțin și ea, a fost neliniștită până seara, când l-a văzut și s-a convins că era OK. Azi-diminează, de cum a intrat în clasă, s-a așezat la masă, a luat un creion albastru-vinețiu, ca ochiul băbătiei, și a început să-l deseneze pe trenulețul Thomas. De data asta, Cami n-a plâns.

Interviu enorm, de vreo cînșpe pagini de carte, dat lui Marius Chivu pentru *Dilemateca* de săptămâna viitoare. Măcar interviuri să dau, dacă poezie nu sunt în stare să scriu.

21 septembrie 2012 Am scris 2012-le dinainte din automatism, semn că mintea mi s-a birocratizat cu totul de la atâtea pape-raserii & merdivodaje birocratice. Cum cutez să îndrăznesc să